

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УМОВАХ МАЛОГО МІСТА

Самойлова І. А.

Україна, Енергодар, Науково-методичний центр управління освіти Енергодарської міської ради

В статті наведено досвід запровадження дистанційної форми підвищення професійної компетентності педагогічних в умовах малого міста за допомогою технологій Веб 2.0. Розглянуто умови ефективності запровадження дистанційного навчання педагогічних кадрів.

Ключові слова: інформаційна компетентність, дистанційне навчання, вебінари, Веб 2.0, сервіси Google.

The article describes the experience of implementing remote forms of the professional competence of teachers in terms of a small town with the help of Web 2.0. The conditions of efficiency introduction of distance learning teachers.

Keywords: information competence, distance learning, webinars, Web 2.0, services Google.

Актуальність. Сучасні педагоги, управлінці вимушені постійно відповідати на виклики епохи інформаційних технологій. За класифікацією Марка Пренскі, педагогічні працівники є, в кращому випадку, «цифровими іммігрантами», які більш-менш якісно використовують цифрові технології в повсякденному житті, професійній діяльності. На відміну від своїх вихованців, «цифрових аборигенів», вони мають утруднення при роботі із новими гаджетами, із засвоєнням та використанням програмного забезпечення тощо.

Відповідно до кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів, які затверджено наказом МОН України від 01.06.2013. №665, інформаційна компетентність є невід'ємною складовою компетентності педагога поряд із суто професійною, комунікативною та правовою [1]. Тому зараз одним з актуальних завдань, які виконують методичні служби, є постійне підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників. А найбільш ефективною формою «навчання протягом життя» фахівці вважають дистанційну освіту.

Постановка проблеми. Особливого значення у справі постійного підвищення професійної компетентності педагогічних працівників набуває діяльність методичних служб міського рівня. На відміну від обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, вони мають можливість реагувати безпосередньо на запити педагогічної громадськості, здійснювати методичну роботу з різними категоріями педагогічних працівників, керуючись потребами у реформуванні освіти держави та часу. Саме обґрунтований вибір форм, методів та прийомів методичної роботи на рівні системи освіти міста є запорукою її ефективності.

Мета статті – представити досвід проведення методичних заходів у дистанційній формі з використанням технологій Веб 2.0 в умовах малого міста.

Виклад основного матеріалу. З березня 2012 року деякі методичні заходи інформаційного, теоретичного, теоретико-практичного характеру проводяться методистами Науково-методичного центру у формі вебінарів за допомогою Студії освітніх вебінарів (м.Київ), завдяки технічній та методичній підтримці Богачкова Юрія Миколайовича, кандидата технічних наук, директора Інституту підвищення кваліфікації НТУ «КПІ», старшого наукового співробітника відділу досліджень і проектування засобів навчання Інституту інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України за допомогою сервісу BigBlueButton. За останні три роки організовано вебінари для керівників закладів, заступників директорів, керівників міських методичних об'єднань за такої тематики: «Здійснення моніторингових досліджень в процесі роботи над єдиною методичною темою», «Результати ЗНО-2014 випускників ЗНЗ м.Енергодара» (методист Самойлова І.А.), «Організація і проведення моніторингу інформатизації в ЗНЗ» (методист Ласкова Н.О.) та ін..

Протягом 2013-2014 н.р. два запланованих теоретико-практичних семінари з питань організації моніторингу як складової інформаційного забезпечення управлінської діяльності було проведено для адміністрації навчальних закладів в дистанційній формі. Фактично кожний семінар став невеликим дистанційним курсом, тому посилання на них були розміщені в меню «Дистанційні курси» Віртуального університету «Інноватика та інновації» Науково-методичного центру управління освіти Енергодарської міської ради.

При проведенні семінарів «Внутрішньшкільний моніторинг якості науково-методичної роботи: програма, інструментарій, узагальнення та аналіз результатів» (<http://monitorenerg.blogspot.com/>) а «Технологія аналітичної діяльності при проведенні моніторингових досліджень» (<http://monitorenerg2.blogspot.com/>) ставилася подвійна мета: вдосконалення навичок організації моніторингових досліджень в закладах освіти та

підвищення ІКТ-компетентності управлінців, в тому числі шляхом формування умінь мережевої взаємодії.

Дистанційна форма проведення семінарів була забезпечена за допомогою декількох Google-сервісів: Blogger, Групи Google, Форми Google, GoogleDocs.

Загальні підходи щодо організації роботи дистанційних семінарів:

1. Використання максимально ефективних, професійно зорієнтованих методів навчальної взаємодії.

Відповідно до загальновідомої «піраміди навчання» найбільший ступінь засвоєння матеріалу дають практика конкретної роботи (75%) та безпосереднє застосування набутих знань (90%), тоді як звичайному прослуховуванню лекційного матеріалу та читанню відповідають показники 5% та 10%¹. Тому програма роботи семінару передбачала виконання практичних завдань відповідно до повсякденної практики (посадових обов'язків) заступника директора.

2. Налагодження зворотного зв'язку з метою визначення ступеня виконання поставлених завдань.

Було запропоновано декілька форм пред'явлення практичних завдань:

- а) надання виконаної роботи електронною поштою;
- б) робота з документами Google у спільному доступі;
- в) обговорення питань управлінської діяльності за пропонуваними напрямками на форумах у групі Google.

З початком роботи семінару кожному його учаснику було надано доступ до Таблиці Google «Динаміка участі у роботі семінару», куди постійно вносилися інформація про виконану роботу кожного заступника директора (Рис.1).

---

¹http://ite.kspu.edu/webfm_send/746

	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Актуалізація або створення аккаунту у Google	Приєднання до групи семінар, аналіз в сервісі Групи Google	Участь у форумі №1 "Аналітична діяльність заступника директора"	Ексел. Практична робота №1	Ексел. Практична робота №2	Спільна робота у таблиці Google (використання сервісу у навчальній та управлінській діяльності)	Участь у форумі №2 "Власний досвід інтерпретації результатів моніторингу"	Участь у форумі №3 "Досвід написання аналітичних документів"	Завершення роботи, участь в анкетуванні за допомогою Форми Гугл	СЕРТИФІКАТ ОТРИМАНО
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										

Рис.1 Динаміка участі у роботі семінару

3. Інтерактивна взаємодія всіх учасників семінару за допомогою сервісу Google-Групи стала додатковим мотивуючим фактором: участь у обговоренні питань форуму дозволяла познайомитися з досвідом колег, поділитися своїми здобутками, отримати відгуки тощо.

Щодо категорії учасників та ступеню відкритості дистанційних семінарів. Перший семінар проводився за планом роботи Школи становлення управлінської майстерності заступників директорів з НВР, тому участь у ньому була запропонована в першу чергу слухачам даної школи, зверталися із запрошенням й до інших категорій управлінців навчальних закладів, але нова форма, вочевидь, викликала певні побоювання. Група учасників нараховувала 11 заступників директорів ЗНЗ міста.

Другий семінар було адресовано заступникам директорів, які опікуються моніторинговими дослідженнями. Організатори семінару сподівалися на широкий круг учасників, оскільки тема аналітичної діяльності за підсумками педагогічних досліджень є актуальною для кожного управлінця. Проте кількість учасників майже не зросла у порівнянні з попереднім семінаром.

Додатковим «мотиватором» слугував сертифікат від Науково-методичного центру, який учасники отримували за умови виконання всієї програми семінару.

Результативність семінарів виявилася не стовідсотковою (такий результат є припустимим для даної форми навчання). За підсумками першого семінару сертифікати отримали 7 з 11 учасників (63,6%); другого – 7 з 12 (58,3%), ще 2 учасники (16,7%) виконали практичну частину семінару не в повному обсязі. Активність в роботі та успішність засвоєння заступниками директорів програми семінарів по окремих закладах виявилася різною.

Проте слід відмітити позитивні факти, які свідчили про актуальність та сучасність теми, та змісту семінару:

- два заступники директора, які успішно опрацювали програму першого семінару, виявили бажання взяти участь у роботі другого;
- вперше до такої форми роботи за власної ініціативи приєднався директор позашкільного навчального закладу.

Наведені дані можна пояснити факторами різного порядку:

- ступінь налаштованості управлінців закладу, й в першу чергу директора, на використання в управлінській діяльності моніторингових досліджень, ІКТ;
- наявність базового рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в кожній конкретній особі;
- особиста зацікавленість у підвищенні рівня професійної компетентності тощо.

Таким чином, результати семінарів, на нашу думку, можна розцінювати як один з показників готовності управлінців загальноосвітніх навчальних закладів до роботи в умовах інноваційного освітнього середовища.

З метою спонукати учасників семінару до самодіагностики, самооцінювання власної результативності в роботі семінарів, а також з метою визначення актуальних для управлінців питань, напрямків методичної роботи за підсумками семінарів було організовано опитування за допомогою сервісу Форми Google.

Узагальнені результати опитування показали, що учасники семінарів, які повністю виконали програму роботи, суттєво підвищили рівень володіння навичками використання у професійній діяльності ІКТ-технологій, окремих електронних сервісів.

Заступники директорів навчальних закладів проявили зацікавленість, побачили перспективи використання MSExcel в управлінській діяльності – за підсумками семінару 100% сертифікованих учасників визначили рівень обізнаності щодо можливостей Excel на «4» за п'ятибальною шкалою, до проведення семінару таку «оцінку» могли поставити собі лише 14%.

Особливу зацікавленість учасники проявили до роботи з таблицями Google у спільному доступі, яка, на думку управлінців, має оптимізувати збір та узагальнення інформації: 66% оцінили рівень обізнаності щодо роботи з таблицями у спільному доступі на рівні 0 та 1 бал до початку семінару, стільки ж указали, що після закінчення семінару обізнані на 4-5 балів; статистика для учасників другого семінару показала, що після

закінчення роботи 100% оцінили власний рівень обізнаності щодо використання документів Google у спільному доступі у 4-5 балів, хоча до початку роботи 100% мали рівень 0-3 бали.

Для певної кількості управлінців до початку семінару були невідомі можливості сервісу Google-Групи. Результативність його засвоєння (67% оволоділи можливостями сервісу на рівні 4-5 балів за підсумками першого семінару, 100% - за підсумками другого) показала актуальність даного інструменту для педагогів-управлінців.

За підсумками роботи семінарів було проведено діагностику утруднень. Частина учасників мала проблеми щодо використання інформаційних технологій в процесі засвоєння змісту: робота з MS Excel, надання спільного доступу до документів Google, використання сервісу Google-Групи.

Щодо змістовних питань семінарів, найбільша кількість запитань виникала з приводу інтерпретації даних за результатами моніторингу (57%), узагальнення та систематизації інформації за допомогою табличних процесорів (43%). Значну частину проблемних питань вдалося відпрацювати в ході інтерактивної взаємодії під час роботи семінару.

Опитування показало, що науково-обґрунтований, неформальний підхід до організації моніторингових досліджень вимагає подальшої практико зорієнтованої методичної роботи щодо розвитку умінь управлінців визначати мету, завдання досліджень, виважено підходити до складання програми моніторингових досліджень, добору (розробці) інструментарію, якісно виконувати узагальнення та аналіз результатів.

Крім того, учасники семінару висловили свою зацікавленість у розгляді таких питань: складання діагностичного інструментарію щодо проведення моніторингових досліджень, дослідження педагогічної діяльності, ознайомлення (розробка) з кваліметричними моделями, які зручно застосовувати, наприклад, для аналізу ефективності діяльності вчителя або визначення рівня компетентності педагога, застосування інноваційних технологій і методик в управлінській діяльності заступника директора школи, використання ІКТ в контрольно-аналітичній діяльності адміністрації позашкільного навчального закладу тощо.

87,5% учасників семінару вважають доцільним проведення заходів з підвищення професійної майстерності педагогічних працівників у дистанційній формі, лише один завагався із відповіддю. Управлінці навчальних закладів визнають дистанційну форму перспективною, оскільки вона дозволяє економити час, знайомитися з актуальними на даний момент технологіями у процесі роботи. Разом з цим учасники семінарів звертають увагу на те, що використання дистанційної форми в організації методичної роботи

потребує певного рівня готовності педагогів та управлінців, в тому числі мотиваційної та технологічної.

Дистанційні семінари, на думку учасників та організаторів, були результативними ще й тому, що пропонували такий зміст, форми і методи, які знайшли продовження у практичній роботі: принаймні чотири методисти НМЦ протягом навчального року використовували опрацьовані в ході семінару інструменти для роботи з різними категоріями педагогічних працівників.

Колективним продуктом групи учасників семінару «Технологія аналітичної діяльності при проведенні моніторингових досліджень» стали рекомендації щодо використання документів та таблиць Google у спільному доступі в управлінській діяльності на рівні навчального закладу. Заступники директорів запропонували такі варіанти їх застосування (див.Табл.1).

Таблиця 1

**Використання текстових документів і таблиць Google
в навчальній та управлінській діяльності**

Приклади (напрямки) застосування текстових документів Google	
<i>Навчальна діяльність</i>	<i>Управлінська діяльність</i>
<ul style="list-style-type: none"> - проектна діяльність учня, вчителя - дистанційне навчання учнів, індивідуальна освітня траєкторія - індивідуальні консультації під час навчання екстернів - дистанційне навчання вчителів (курсова перепідготовка) - онлайн-мозковий штурм - самоосвітня робота керівників гуртків - проведення он-лайн тренінгів, круглих столів 	<ul style="list-style-type: none"> - звітні матеріали (семестр, рік) - формування річного плану роботи - формування оперативного плану роботи на місяць - оформлення аналізу роботи з різних напрямків - формування робочого навчального плану - складання аналітичних довідок за результатами внутрішньошкільного контролю членами комісії
Приклади (напрямки) застосування таблиць Google	
<i>Навчальна діяльність</i>	<i>Управлінська діяльність</i>

<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг навчальних досягнень кожним вчителем - «мозковий штурм»... в таблиці - створення рейтингів, "хіт-парадів", списків популярності - "листи самооцінки", "листи просування", "листи порівняння самооцінки і зовнішньої оцінки" 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень навчальних досягнень учнів - рівень досягнень за предметами (в цілому по закладу) - інспекторські контрольні роботи - аналіз матеріально-технічної бази - якісний склад педагогічних працівників - рухучнів - складання розкладу навчальних занять - оціночні процедури (заповнення анкет, оціночних форм, як наприклад під час оцінювання веб-ресурсів міста)
---	--

Фактично розроблено навчально-методичний комплекс з кожної теми семінарів. Функціонує платформа проведення подібних заходів, яку можна використати в повному обсязі або окремі її елементи для навчання інших категорій педагогів та управлінців.

Висновки. В умовах інноваційного освітнього середовища коли реалізується компетентнісна парадигма в освіті використання дистанційної форми для організації методичних заходів є одним з дієвих засобів підвищення професійної компетентності педагога.

Розробка дистанційних курсів, модулів, семінарів має відбуватися відповідно до головних принципів андрагогіки: пріоритетності самостійного навчання, спільної діяльності, використання наявного позитивного життєвого досвіду, коректування застарілого досвіду, індивідуального підходу до навчання, затребуваності результатів навчання практичною діяльністю, актуалізації результатів навчання (їх швидке використання на практиці) тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства освіти і науки України № 665 від 01.06.2013 «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів»
http://www.mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc
2. Словінська О. Вебінар як різновид електронної веб-конференції та його місце у мережевому колаборативному навчальному процесі [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/752
3. Сороко Н. Проблема створення моделі комп'ютерно орієнтованого середовища розвитку ІК-компетентності вчителів (міжнародний досвід) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ITZN_2013_37_5_6